

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

C. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 2. V Ljubljani, 31. januarja 1915. Letnik XXXII.

Obseg: Kmetovalcem v vednost in na znanje. — Mehurji in vnetje kit na konjskih nogah. — Pojasnilo o oddaji modre galice in perocida. — Ohranjevalno spravljane krompirja. — Mobilizirajte krave. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — **Inserati.**

Vsem p. n. gg. udom c. kr. kmetijske družbe kranjske v vednost in na znanje.

Spomlad je že takorekoč pred durmi, manjkalo bo delavcev in vprežne živine, zato že sedaj poskrbite in se med seboj dogovorite kako boste navzlic vsem oviram, ki jih provzroča vojska, vendarle

pravočasno in kolikor mogoče dobro zvršili vsa spomladanska dela.

Sicer bo nevarnost, da nastane lakota, če traja vojska naprej, še večja kakor je sedaj. Ne pozabite na

umetna gnojila,

ki zagotové dober pridelek.

Skrbite že sedaj za vse vrste semena;

kdor ga še nima doma, ta ga sedaj še dobi; ob času setve ga bo pa le malo ali pa nič več, gotovo bo pa silno drago. Vsled slabe zime bo treba bržkone veliko ozimine podorati in jo nadomestiti z jarino! Skrbite za jaro seme, za semenski krompir, za turščico in za fižol, dalje za deteljno seme in seme travnatih mešanic, krmske pese itd.!

Naša živina je dandanes druga: ni več nekdanja zanikarna, ki je lahko životarila ob samem senu in rezanici, ampak je vobče požlahtnjena in zato **mora** dobivati

močnih krmil.

Domačih otrobov kmalu ne bo več ali jih pa že več ni; tuji otrobi stanejo pa že na mestu 25 K in so vrh tega prazni, zato malo redilni, ker morajo umetni mlini po cesarski naredbi skoraj vso moko iz žita izmleti. **Pokladajte rajše oljnate tropine**, ki so danes trikrat tako redilne kakor otrobi. Berite spis o sezamovih oljnatih tropinah v zadnji šte. »Kmetovalca«. Ne pozabite pokladati prasičem **ribje moke**, ki jo poleg druge prazne ali slabe krme neobhodno potrebujejo.

Vinogradniki preskrbite se že sedaj

z modro galico ali s perocidom

za zatiranje peronospor na trtah, kajti sedaj se te reči še dobe, dasi so drage, spomladi jih pa ne bo za noben denar. Kdor ne bo svojih trt škropil, temu se v jeseni niti ne bo splačalo trgati.

Hudi so časi, še hujši pa pridejo in zato ponovno dvigamo svareči glas:

varčujte do skrajnosti

z živili za ljudi, ne tratite krme in stelje ter štedite denar! Že potrebni izdatki so pri sedanji draginji veliki, čemu potem še izdatke za nepotrebne reči, zlasti pa za skrajno škodljivo in gnusno žganje.

Kmetijska družba se trudi vsestransko da pomaga kmetovalcem, ima v zalogi vse gospodarske potrebščine, ki so redno v »Kmetovalcu« s cenami vred objavljene, a v sedanjih časih **so te njene objave brez vsake obveznosti**, kajti zaloge niso velike, popolniti jih bo težko ali nemogoče in cene se skokoma dvigajo od dne do dne. Kdor se hoče pravočasno in po sedanjih cenah s kako gospodarsko potrebščino založiti

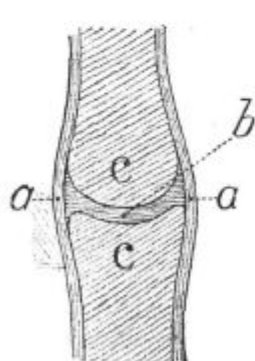
naj z naročitvijo ne odlašá,

ker jo pozneje ne dobi ali pa le za drag denar.

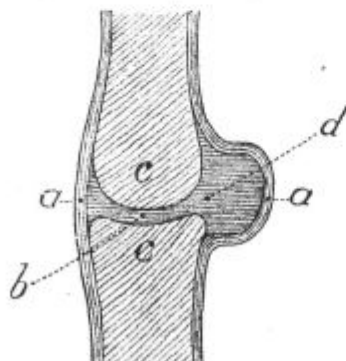
Mehurji in vnetje kit na konjskih nogah.

Na različnih členih opazamo majhne, kakor oreh debele otekline. Te bule nastajajo na ta način, da se kožica (gožva), ki obdaja člene, napolni s členovim mazilom (s sklepno sluzjo). Podoba 4. kaže zdrav člen v preseku, in sicer je *a* členova kožica, *b* členova duplina z mazilom in *c* sta konca členovih kosti. Podoba 5. pa kaže tak člen bolan, in sicer znači *a* členovo kožico, ki je na desni strani močno vzbuhnjena, *b* členovo duplino z mazilom, *d* je pa bula, napolnjena z mazilom. Večkrat se tudi kitna nožnica napolni s tekočino, kar tudi mehurje na nogah imenujemo. Ti mehurji se nahajajo skoraj izključno samo pri konju; le semintja se kažejo tudi pri delovnih volih.

polnjene, mehke, večidel mrzle in neboleče, natanko omejene otekline (glej podobo 6. pri *a* in *b*). Take mrzle otekline ne povzročajo šepanja. Kadar so pa ti mehurji sveži, gorki in boleči, takrat pa živina šepa, ali pa vsaj nekoliko bolj previdno hodi. Če so mehurji nastali po težkem delu, se bolečina in šepanje kmalu izgubita; vendar pa oteklina ostane. Členovi mehurji so okrogli, oni kitnih nožnic pa podolgasti. Če na oteklino pritisnemo prst, steče tekočina z ene strani na drugo. Mrzli in neboleči mehurji se navadno malo izpreminjajo; poleti se pri obilnem delu malo povečajo, pozimi in sploh pri manjšem delu pa malo splahnejo. Včasih se pa v gožvi napravi nova tkanina, mehurji se izdatno povečajo in povzročajo šepanje. Mehurji na nogah se največkrat in najrajši prikažejo na vsaki

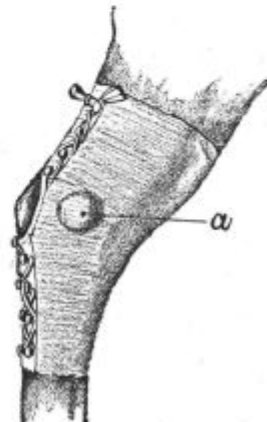
Podoba 4.

Podoba 5.

Podoba 6.

Podoba 8.

Podoba 9.

Pri *a* otekla kita na prednji konjski nogi.

Podoba 10.

Pri *a* strjena in skrajšana kita vpogibalka sprednje noge, v sled česar konj ne more stopiti na peto in ima podkvo z visokimi štolni *b*.

Podoba 7.

Vzroki. Mlada, mehkužna in zlasti živina s slabimi členi ima posebno nagnjenost k ti bolezni; ta nagnjenost se pa še poveča, če se živina predobro krmi in mnogo v hlevu stoji. Sicer pa utegne te mehurje vse napraviti, kar draži člene in kite, da se vnamejo. Če konj zdrsne, če napačno stopi ali nerodno skoči, se pretegnejo kite in členi ter se vnamejo, kar povzroči mehurje na nogah. Velika napaka je tudi, če se premladi živini naklada preveč dela. Če hočeš svojega konja ohraniti brez napake, ne nakladaj mu v prvi mladosti preveč dela. Pregrehe, ki se zakrivijo na mladi živini, se nikdar več ne dajo popraviti. Mehurji na nogah nastanejo polagoma, ali se pa kot nasledki vnetja členov in kitnih nožic hitro prikažejo.

Znamenja. Okoli člena ali kitne nožnice opazimo okrogle (včasih tudi podolgaste), s tekočino na-

strani bicljevenga člena; tu opazamo na vsako stran eno, debelemu orehu podobno, bolečo ali nebolečo oteklino. Na skočnem členu se nahajajo mehurji večkrat na notranji kakor na zunanji strani. Na kolenu sprednje noge dosežejo mehurji velikost gosjega jajca in imajo okroglasto ali podolgasto podobo. Mehurje na nogah razločujemo v sveže, vnetljive, ki so se šele prikazali in povzročajo šepanje, in v zastarele, neboleče.

Navadno mehurji na nogah niso nevarni; šepanje povzročajo le nanovo nastali in vnetljivi mehurji. Vendar se konjski kupci teh mehurjev ogibljejo, ker jim nanzanjajo slabe noge. Pri hudem in silnem delu se zastareli mehurji večkrat vnamejo, v gožvi se napravi nova tkanina in včasih zaradi tega ves člen odreveni. Navadno pa zastareli mehurji ostanejo vedno enaki, ki živine nikakor ne nadlegujejo; mehurji žalijo oči in so

napaka lepega konja. Če se pri žrebetih, ki niso bili še vpreženi, na nogah prikažejo mehurji, je to vedno slabo znamenje; taka žrebeta imajo slabe noge in ne bodo nikdar dobri konji. Pri nakupu se moramo takih žrebet vedno ogibati.

Pri zdravljenju moramo najprej skrbeti za počitek in za zadostno nasteljo. Pri vnetljivih mehurjih rabimo od začetka prav pridno hladilne reči; v ta namen pokladamo na nogo mrzle ovitke, nogo pa spiramo z mrzlo vodo ali pa postavljamo konja v vodo. Mrzli obkladki se prav preprosto devljejo na noge kakor kaže podoba 7. Okoli noge se namreč ovijejo cunj, ki se primerno pritrdijo, n. pr. z motvozom ali s slamo, ter se pogostoma polivajo z mrzlo vodo. Ko se je vnetje izgubilo, in sploh pri vseh zastarelih mehurjih, povijamo nogo prav trdo s povojem. V to svrho se kupijo posebne nogavice, kakršne kaže podoba 8. Da je na buli pritisk močnejši, se tamkaj nogavica podloži s predivom, kakor kaže črka *a* na podobi 8. Povoja pa ne smemo dlje časa puščati na nogi kakor četrte ure; vsak dan to lahko večkrat ponavljamo. Dobro zdravilo je tudi žveplena kislina, vzame se del žveplene kisline na 12 delov vode, in ta tekočina se vsak dan po dvakrat vmencava v mehurje. Jodovo mazilo se tudi večkrat z dobrim uspehom rabi. Zastarele mehurje peremo večkrat z lugom ali z milnico; to se pa mora dlje časa ponavljati, če hočemo imeti kaj uspeha. V zastarele mehurje tudi vmencavamo ostra zdravila (del španskih muh in tri dele terpentina zmešano z mastjo v mazilo), ali jih še celo žgemo z razbeljenim železom. Kmetovalcem samim moremo glede zdravljenja mehurjev priporočati le tole: Novonastale vnetljive in boleče mehurje prav pridno obkladajte z mrzlimi obkladki, zastarele, neboleče mehurje pa pustite pri miru, ker konja ne nadlegujejo, ali pa pokličite zvedenega živinozdravnika.

Pri konjih se večkrat na nogah vnamejo kite, in sicer največkrat kita vpogibalka sprednjega kolena zadaj za piščalno kostjo in kita natezalka skočnega člena zadnje noge.

Tako vnetje kit je zelo boleče, in če se pravočasno ne zdravi, se kita skrči, bolezen postane skoraj neozdravna, konj šepa, ne more z vsem kopitom stopati in včasih celo neporaben postane.

Vnete kite so bolj ali manj otekle, in če se nanje pritise, občuti konj velike bolečine. V pričetku na bolnem mestu ni zaznati posebne gorkote, vendar pozneje pritise vročina, oteklina se veča in konj stopa po možnosti le na prstno steno kopita, ker ga boli, če stopi z vsem podplatom. Če se bolezen ne zdravi pravilno precej v pričetku in oteklina ne odneha, potem se kita strdi in odebeli in posamezna stremena kit se zrastejo. V tem slučaju se na nogi vidi bula, kakor jo kaže pod. 9. Sčasom se kite tako skrajšajo, da konj na peto niti ne more več stopiti in se mora podkovati s podkvo, kakršno kaže podoba 10., t. j. s podkvo, ki ima tako visoke štolne, da konj hodi le po prstih.

Vnetje in popisano krčenje kit nastane večinoma vsled kakega vnanjega vpliva. Naporno delo, hoja po grapastih tleh, hitro ustavljanje v teku, obračanje na ozkem prostoru, hoja po globokem blatu ali močvirju, prehlajenje in enake reči so navadni vzroki.

Pričetek vnetja je zdraviti z nepretrganim hlačenjem z vodo in z obkladki, namočenimi v svinčeni vodi, dokler oteklina ne odneha. Samoobsebi je umevno, da mora konj mirno stati v hlevu, dajati mu je malo in manj tečne krme ter včasih nekoliko Glavberjeve

solí. Da se vneta kita spočije, je konju takoj pribiti podkvo z visokimi štolni.

Če se bolezen v osmih dneh ne ozdravi, potem je vsekako poklicati večšega živinozdravnika, ki prične z močnejšimi zdravili. Sploh ni napačno pri tej opasni bolezni takoj poklicati živinozdravnika, kakor hitro se bolezen pozna. — Zastarano vnetje in skrčenje kite, kakor jo kaže pod. 10., more izkušen živinozdravnik na ta način zdraviti, da prereže skrajšane kite.

Pojasnilo o oddaji modre galice in perocida.

Kot uvod k temu pojasnilu poročam tole: Blagovni promet pri c. kr. kmetijski družbi vodim jaz sam. Vse ukrenem po možnosti dogovorno s predsedništvom in z glavnim odborom, oziroma proti naknadni potrditvi po glavnem odboru. Samoobsebi umevno se je treba mnogokrat tudi tu, kakor pri vsaki drugi kupčiji, hitro odločiti. Tedaj pa ukrenem vse na svojo odgovornost; družba pri tem nič ne riskira, ker morebitno izgubo rajše poravnam sam, kakor da bi jo trpela družba. Zato sem štel že lepe denarje iz svojega; tiho poravnal marsiktero poverjenje nepoštenih ljudi in dajal dolga leta zastonj družbi na razpolago obširna skladišča in hlev za družbene konje. Za vse to nisem dobil niti besedice zahvale, pač sem pa moral marsiktero grenko slišati in to od družbenih udov, dasi imam mirno zavest, da sem vedno zapostavljal svoje zasebne zadeve družbenim koristim. Da povem to sedaj javno, temu vzrok so očitjanja nekterih podružnic, oziroma udov, ki niso več dobili modre galice po določeni ceni, t. j. po 80 K, in ki v dopisih celo namigavajo, češ da se je zgodila kaka nepoštenost.

Kako je z oddajo modre dalice in perocida, oziroma s ceno teh sredstev proti peronospori na trtah, to naj pojasni sledeči spis.

Modro galico je treba kupiti za vsako leto vselej že meseca oktobra ali novembra prejšnjega leta. V imenovanih mesecih lanskega leta sem se pravočasno pričel pogajati za nakup modre galice, kateri delajo ceno ameriške in angleške tvornice, ker imajo največ bakra na razpolago. Vsled vojne je uvoz iz Amerike in Angleškega zaprt; cene so bile zaraditega modri galici že jeseni jako visoke. Navzlic temu sem kupil dogovorno s predsedništvom in proti naknadni potrditvi glavnega odbora 12 vagonov modre galice in 5 vagonov perocida. Kupljeno blago je pa morala kmetijska družba že meseca novembra naprej plačati in je vanje založila več kakor 100.000 K.

V rednih razmerah je družba na Kranjskem oddala na leto 12 do 15 vagonov modre galice. Zato sem upravičeno domneval, da ima družba zadostno zalogo, posebno še, ker je imela nekaj preostanka od lani, vrhutega 5 vagonov perocida in pa ker vinogradniki takrat, kadar je galica draga, zelo štedijo ter naročajo manj nego navadno.

Družba je torej imela meseca novembra, kolikor se je dalo sklepati iz dosedanjih izkušenj, bakrene galice dovolj. Trgovska previdnost pa je velevala to kakor hitro mogoče galico spraviti v denar, kajti s čakanjem do aprila bi se izgubila velika vsota na obrestih; bati pa se je bilo treba tudi konkurence italijanske modre galice ter perocida, za katerega se je jela delati velika propaganda. Zato je šel v pričetku meseca decembra na vse družbene podružnice v vinorodnih pokrajinah letak, z nujnim pozivom na podružnice, oziroma

ude, naj naročajo modro galico takoj, denar pa da morajo pošiljati naprej. Cena modri galici je bila 80 K za 100 kg.

V tem letaku, ki je bil tudi v „Kmetovalcu“ z dne 15. decembra l. l. ponatisnjen, je bilo v zadnjem odstavku tole rečeno: „Kdor bo galico pravočasno naročil, ta jo bo imel; kdor bo pa odlašal se bo pošteno vrezal, kajti kmetijska družba ne bo čakala in izgubljala obresti, ampak bo v slučaju, da bi zaloga zaostajala, neprodano galico na debelo naprej prodajala.“

Proti vsemu pričakovanju so vinogradniki hitro naročali galico in naprej pošiljali denar; vsa zaloga je bila že 10. januarja izčrpana. V „Kmetovalcu“ od 15. januarja t. l. je družba objavila, da je že pošla zaloga modre galice po 80 K, da bo pa morebiti mogoče dobiti še kaj galice, toda po 100 K. Res je družba dobila še 1 vagon galice po zmerni ceni, ki jo je lahko oddajala po 100 K, pa tudi ta je bil takoj oddan.

Med tem so nastopile popolnoma nove razmere in cena galici je od dne do dne silno rasla. Vojna uprava je namreč ves baker v Avstriji zasegla in tvornice so morale z izdelovanjem modre galice prenehati. Istčasno sta nemška in italijanska vlada prepovedali izvoz modre galice. Vsled tega danes v Avstriji ni toliko modre galice, kakor se je potrebuje, in zaloga perocida je tudi že vsa razprodana. Kmetijska družba je kupila 5 vagonov perocida, in sicer 2 vagona takoj, 3 vagone pa za februar. Tvornica perocida je pa naročitev za mesec februar kar razveljavila.

Ker sem vedel, da so na Kranjskem še cele pokrajine brez modre galice in jo bodo na vsak način morale imeti, sem iskal galico povsod, kjer je bilo mogoče. Tvornica v Ustju na Češkem, ki naredi na leto 2000 vagonov modre galice, in ki takorekoč v Avstriji edina pride v poštev, je družbi sporočila, da je cena galici 125 K in še za to ceno noče nič prodati. Z neprestanim telegrafiranjem semtertja sem končno kupil s privolitvijo predsedništva še 5 vagonov modre galice po taki ceni, da jo sedaj družba lahko oddaja iz Ljubljane po 125 K. Denar se je moral naprej nakazati že pred 14 dnevi, družba pa te galice še danes nima v rokah. Sempatja ponudi kak prekupec, ki je svojčas galico razmeroma ceno kupil in ki ne pozna razmer ter današnjih cen, še kak vagon galice po 115 do 120 K; sedaj pa tudi teh ponudb ni več, ker vsi vedo, da bo galica spomladi še veliko dražja in da je mogoče sploh ne bo več dobiti.

Kmetijska družba ima danes v zalogi še kake 4 vagone modre galice, kupljene tako, da jo more oddajati po 125 K 100 kg; pa tudi to galico bo dobil le ta, ki jo bo pravočasno naročil, ker družba ne more čakati na svoj denar, posebno zato ne, ker jo lahko odda z velikim dobičkom drugam, in pa ker pri družbi nihče ne more prevzeti odgovornosti za slučaj, da bi domači vinogradniki galice po ti ceni ne marali, in da bi torej družba morala imeti dlje kot leto dni v zalogi tako množino galice, ki bo mogoče, ne glede na izgubljene obresti vredna morebiti, ko bo vojske konec, le po 60 K 100 kg.

V tem slučaju izgubi družba pri vsakem vagonu z obrestmi vred okroglo 9000 K. Take odgovornosti pač nihče ne more prevzeti in zato mora družba to svojo drago zalogo galice najkasneje do pričetka meseca marca oddati. Kdor torej hoče imeti modro galico po označeni ceni, t. j. po 125 K za 100 kg, ta naj ne odlašaj z naročitvijo in naj si zapomni, da se družba ozira le na naročitve, za ktere se pošlje denar naprej.

Perocida ima družba le še prav malo v zalogi in ga tvornica zaenkrat nič več ne prodaja. Pač je tvornica obljubila, da bo dala še nekaj perocida, če ga bo mogla

izdelati, toda iz pisma je posneti, da v tem slučaju s prvotno ceno ni računati. Dokler je kaj zaloge, oddaja družba perocid po 50 K za 100 kg, a preden ta list pride udom v roke, bo morda tudi že zaloga perocida izčrpana.

To pojasnilo naj zadostuje vsem tistim, ki družbi kaj očitajo, ker jim vsled njih počasnosti in nemarnosti ne more postreči z modro galico po prvotni ceni. Poleg tega naj pa upoštevajo sedanje izredne razmere. Letos je mogel služiti milijone, kdor je imel denar in kdor je upal kaj riskirati; kmetijska družba pa ni nikako trgovsko podjetje, da bi se mogla in smela pečati z riskantnimi kupcijami. Žal, da nimam proroškega duha; če bi ga imel, bi bil kupil meseca junija lehko nekaj sto vagonov angleške modre galice po 60 K na upanje proti plačilu v mesecu marcu t. l. ter bi zaslužil pri vsakih 100 vagonih 600.000 K. Vrhutega bi mi ne bilo niti treba plačati kupnine, ker nam je vsled vojne pod kaznijo prepovedano poravnati angleške račune.

Pripomnja. Ob sklepu tega lista je cena modre galice pri prodaji na debelo v celih vagonih že prišla na 135 K za 100 kg, torej utegne stati pri prodaji na drobno 150 K 1 kg. Ta cena bo seveda spomladi še višja, kajti modre galice takrat bržkone za noben denar ne bo več dobiti. Kmetijska družba oddaja zalogo svoje galice po 1 K 25 h za kg do 1. marca samo svojim udom in le tistim, ki denar naprej pošljejo. Pa tudi ta objava je brez vsake obveznosti in le tedaj velja, če do 1. marca t. l. zaloga ne poide.

Gustav Pirc.

Ohranjevalno spravljanje krompirja.

Vsled velikega pomena krompirja kot živilo, je zlasti sedaj v vojnem času treba storiti vse, da ga obvarujemo gnilobe. Kakor poroča nek nemški strokovni list, so se vršile lani in letos v Vzhodni Prusiji poskušnje konservirati krompir z žvepleno moko, kakršno rabimo za žveplanje grozdja proti plesnobi.

To sredstvo za ohranitev krompirja pred gnilobo je zelo preprosto. Poudariti pa je treba, da učinkuje samo preventivno, to je odvračujoče. Zaraditega je treba, da pri njega uporabi ves gnil ali nagnit krompir skrbno odberemo in odstranimo.

Če hranimo krompir v kleti, je sedaj najboljši čas za to, da krompir preberemo, vse gnile in nagnite gomolje odberemo, zdrav krompir pa vložimo tako, da je varen pred gnilobo. Če hranimo krompir v zasipnicah, je treba storiti to kakor hitro nastane bolj toplo vreme, torej meseca februarja ali marca. Ako pa je pozimi dlje časa toplo vreme, se to lahko zgodi tudi že prej. V svrhu konserviranja krompirja z žvepleno moko je treba storiti sledeče:

Mesto, kjer hočemo krompir hraniti, dobro osnažimo in pometemo, potem pa potrosimo po tleh in ob straneh na tenko žveplene moko. Na to naložimo 20—30 cm debelo plast zdravega krompirja, in jo zopet na tenko potrosimo. Na vrh naložimo zopet enako močno plast krompirja, ga zopet potresemo; to se vrsti toliko časa, da je shramba polna. Če vlagamo krompir k zidu ali ob leseni steni, moramo tudi zid ali leseno steno potrositi. Preveč žveplati se pa ne sme, ker bi mu to znalo škodovati. Za 100 kg krompirja se sme porabiti samo 30 g (3 deke) žvepla, torej prav malo. Zato je najbolje, da se pri štipanju krompirja poslužimo takih žveplalnikov, kakršne rabimo za žveplanje grozdja proti plesnobi.

Kdor nima žveplalnega meha, naj žvepla z žveplalnico, podobno oni, ktero rabimo za posipanje peciva s sladkornato moko.

Tako spravljen krompir neki ne gnije skoraj nič. Poročila o krompirju, spravljenem po tem načinu lani, v mokrem vremenu na Nemškem, so jako ugodna.

Neki posestnik poroča, da ni našel nič, drugi, da je našel komaj 2 % gnilega krompirja maja meseca.

Ker je to spravljanje zelo preprosto, pa vendar zelo koristno, bi se gotovo priporočalo, da vpeljemo ta način spravljanja krompirja tudi pri nas. Opomniti je še, da krompir pri takem spravljanju tudi na svoji kaljivosti ničesar ne trpi. B. Skalický.

Mobilizirajte krave!

Vsled svetovne vojske so nastali hudi časi in če bo vojska še dolgo trajala, jih bomo še bolj občutili. V teh časih ni važnejšega stanu kot je kmetški, kajti poleg mnogega drugega ima on skoraj izključno in najvažnejšo nalogo skrbeti za živež armade v vojski in ostalega prebivalstva doma.

Če naj bo kmetovalec tej veliki in važni nalogi kos, mora vse sile napeti, da pridela letos kolikor mogoče veliko živeža na svoji zemlji.

Važen del živeža je pač meso, ki ga nam daje živina, toda tega ne bo tako hitro zmanjkalo, pridelovanja mesa pa, t. j. živinoreje, pa ne smemo prav nič zanemarjati. Zato skrbimo z umnim obdelovanjem in z zadostnim gnojenjem za zadostno množino krme, v hlevih pa redimo predvsem dovolj goveje živine in prasičev. V sedanjih razmerah seveda ne moremo toliko gledati na kakovost živine in na tiste podrobnosti, ki so potrebne v mirnih časih, ko naj živina tudi glede kakovosti vsestransko zadostuje; **sedaj se gre predvsem zato, da redimo kolikor le mogoče mnogo živine.**

Živinoreja ima zaradi pridelovanja mesa, masti in mleka vsekako veliko važnost, vendar pa manjšo nego pridelovanje vsakdanjih živil za ljudi.

Najvažnejša naloga kmetovalcev v tem letu je pridelati kolikor le mogoče velike množine najpotrebnejših živil za ljudi, in ta so: kruh, to je žito in krompir.

Poglavitno delo naših kmetovalcev v bodoči pomladi je setev raznega jarega žita, vstevši turščico in proso, v kolikor njive še niso posejane z ozimino, in saditev krompirja. Če naj pa jaro žito, proso, turščica, ajda in krompir dobro obrode, pa morajo biti njive skrbno pripravljene in dovolj zagnojene.

Marsikdo nam utegne odgovoriti, da je lahko dati take nasvete kmetijskemu pisatelju, ki nima nobene pomanjkanja in ki take spise kuje pri mizi v zakurjeni sobi. Odkritosrčno priznamo, da smo na boljšem kakor kmetovalci, toda naša dolžnost je vendarle kmetovalce poučevati, jih buditi in jim dajati nasvete, ki so zvršljivi, na ktere pa sami ne mislijo. Oporekali nam bodo tudi: Kako naj njive skrbno obdelamo, če so z doma najkrepkejši moški, če manjka na vseh straneh delovnih sil in če ni dovolj vprežne živine, ker je vojaška uprava za vojne namene pobrala večino delovnih konj. Tudi ta ugovor vpoštevamo, toda mi smo preprčani, da dobra volja premaga vse ovire. Že v jeseni smo občudovali pridnost naših kmetovalcev, ki so navzlic velikim oviram prav dobro zvršili vsa jesenska dela, opustili vse medsebojne malenkostne praske ter složno drug drugemu pomagali.

Letos pomladi bo seveda veliko hujše, kajti pomanjkanje moških bo še večje in istotako pomanjkanje delovne živine.

Ne pomaga nič: doma ostali kmetovalci, četudi šibkejši in starejši naj s podvojeno pridnostjo nadomeste tiste, ki so z doma v težki vojski in naj imajo pred očmi, da je kljub vsemu prijetnejše doma naporno delati, kakor pa biti vojak, ki mora gledati cele tedne in mesece brez strehe in pri neredni prehranitvi vsak hip smrti v obličje. Vsakdo naj pomisli, da ne dela le zase in za zmago, ampak tudi za nebroj svojih domačih kmetških posestnikov in sinov, da ne pridejo domov na beraške kmetije, ampak na skrbno obdelana gospodarstva, kjer bodo našli povečmesečnih nadčloveških naporih oddihljaj na dobro urejenih posestvih.

Minuli so časi, ko je ženska manj veljala kakor moški; saj ima ona danes skoraj vse iste pravice kakor moški. Vsaka pravica je pa združena tudi z dolžnostmi in zato se gotovo ne varamo, če upamo, da bodo spomladi ženske pri kmetijskem delu z isto vnemo sodelovale kakor moški; saj ženska vobče prav nič manj ni sposobna za vsa kmetška dela. Naj ne velja izgovor: tega še nikdar nisem delala; vsakega dela se je treba poprijeti in ženska naj bo prepričana, da ji bo vsako delo enako dobro šlo izpod rok kakor moškemu delavcu. Dobrih učiteljev imamo dovolj in to so **stari preskušeni doma ostali kmetovalci, in ti naj bodo vodniki in učitelji našemu vrlemu kmetijskemu ženstvu.**

Marsiktero delo res ne bo tako zvršeno kakor v rednih mirnih časih, toda to nič ne de; kolikor in kakor se bo zvršilo, bo dobro. Vsestranska skrb za bodočnost, t. j. za zadosten pridelek živil, zlasti kruha in krompirja, to naj bo prva in glavna stvar!

Največja ovira dobrega obdelovanja zemlje bo spomladi razen premalega števila moških delovnih sil, pomanjkanje delovne živine. Manjkalo nam bo konj in vprežnih volov, kajti zaradi vojske je in bo odprodanih največ takih volov. Največja skrb kmetovalca spomladi bo torej obdelovanje polja, kljub temu pomanjkanju. Pa tudi ta skrb se da z dobro voljo pregnati, **ker imamo doma nadomestilo konj in vol, s katerimi smo vajeni doslej naša polja obdelovati, na travnike gnoj voziti itd.**

Povsod tam, kjer bo manjkalo vprežnih konj in volov, jih morajo nadomeščati krave. Koliko pokrajin je na svetu in celo pri nas na Kranjskem, kjer kmetovalci redno rabijo za vprežno delo le krave! Zakaj bi pa ne rabili letos splošno za vprežna dela krav, če spomladi manjka druge delovne živine? Odrasla krava ne zaleže veliko manj kakor vol, je še bolj pohlevna in ž njo je celo lažje ravnati. Res se že dolgo brejih krav ne sme rabiti za nikako delo, toda krave do šestega meseca brejosti se pa smejo uporabljati sicer le za bolj zložno, nebreje ter par mesecev breje pa brez škode za vsako delo. Delovna krava pač izgubi nekaj mleka, ostalo je pa zato mastnejše in izguba je neznatna napram vrednosti dela, ki ga krava opravi.

V vseh tistih pokrajinah, kjer že danes z gotovostjo morajo računati na pomanjkanje vprežne živine za pomladanska kmetijska dela in kjer nimajo za delo vajenih krav, naj brez odloga napravijo vse potrebno, da bo spomladi s kravami takoj mogoče delati, kajti sv. Gregor, ki znači pričetek kmetške pomladi, je že pred durmi. Krave začnite brez odloga vaditi na vsa vprežna dela ter poskrbite pravočasno za vprežno opravo, t. j. jarme. Samo nekaj tednov nas še loči od pričetka pomladanskega dela in zato naj nikjer, kjer je to potrebno, tu nasvetovanega ne zamude.

Sedanja vojska se bje zaradi gospodarske premoči, zato moramo poseči vmes vsi, če hočemo zmagati. Naši hrabri vojaki se bojujejo na življenje in smrt za zmago, mi doma se pa moramo bojevati, da zmagamo v gospodarskem oziru, t. j. da nas naši sovražniki ne izstradajo. Zato mora kmetijski stan istotako doma biti hudo borbo za dober gospodarski položaj in v to svrhu mora tudi on vse sile napeti, t. j. mora kar naprej mobilizirati za vojsko proti nameravanem izstradanju in en del tega mobiliziranja je, da povsod tam, kjer kaže potreba,

mobilizirate krave!

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalove ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 10. Imam poltretje leto staro kobilo, ki je že vajena voziti; sedaj ji je pa kar tekom dveh dni koleno zadnje noge oteklo. Oteklina je napeta, in kolikor se da dognati, boleča. Od kod prihaja oteklina na zadnjem kolenu konja in kako jo zdraviti? (F. P. v H.)

Odgovor: Poltretje leto stara kobila, zlasti lahke pasme kakor je pri Vas, je bila na vsak način vprežena dosti pre zgodaj, preden so se utrdile kosti, členi in kite. Tak konj z ohlapnimi kitami in mehkiimi kostmi ter hrustanci dobi vsled le malo prenaporne vožnje ali če napačno stopi, hitro vnetje kit ali člena, kar povzroči bule ali oteklino. Če pa konj prebije večji del svoje mladosti v hlevu, kakor je žal pri nas običajno, in se v mladosti ne giblje dovolj na prostem, potem se mu kosti in kite utrdijo še pozneje ali pa sploh nikdar dovolj. Konj je potem takim boleznim še bolj podvržen. Mi ne vemo, ali prihaja oteklina na kolenu zadnje noge Vaše kobile od vnetja člena ali kite, zato priobčimo kot odgovor na Vaše vprašanje v današnji številki „Kmetovalca“ o teh boleznih poseben spis, iz katerega morete posneti, kako da ravnajte s tako oteklino.

Vprašanje 11. Imam več sto litrov sadnega mošta, ki se noče očistiti in je še danes tak kakor takrat, ko je bil narejen. Zakaj se sadni mošt ne očisti in kaj naj napravim, da se ta neprilika odpravi? (I. M. v Z.)

Odgovor: Da se sadni mošt ne očisti in da je še danes tak, kakršen je prišel iz stiskalnice, more imeti razne vzroke. Eden glavnih pa bo pri nas na Gorenjskem hranjenje mošta v premrzlih prostorih, tako da ne more kipe ali pa da prepočasno kipi; sladkor v premrzlem moštu se pretvarja v težko kipeči sluzni sladkor. V tem slučaju shranite mošt v prostor, ki naj ima 14 do 16° C toplote. V takem prostoru bo sladkor lažje pokipel in mošt se bo očistil. Mogoče, da v moštu sedaj že ni več dovolj močnih kvasnih gliv; zato priporočamo, da dodaste moštu samo čiste kvasne glive, katere dobite v deželnem kmetijsko-kemijskem preskušališču v Ljubljani. Kvasne glive, ki so rastline, pa morajo imeti kakor vsaka druga rastlina svoje hranilne snovi, zlasti dovolj dušika. Če kvasne glive v moštu ne dobe dovolj dušika, jim pognojite, in sicer s tem, da

daste v mošt na vsakih 100 l 10 gramov salmiaka, ki je dušičnato umetno gnojilo. Če je pa mošt hitro in pravilno pokipel, pa se vendar ne očisti, znabiti potem pa povzroča to prevelika množina sluznatih beljakovin in pomanjkanje čreslevine v moštu. Čreslevina sluznate beljakovine zakrknje, da se vsedejo na dno in mošt se očisti. Tak mošt je očistiti kakor vinski mošt, oziroma vino; če mošt čistila ne sprejme, je to dokaz, da je v njem premalo čreslevine. Čreslevina se moštu doda v obliki tanina, kateri se dobi v lekarni. Kako je mošt ali vino umetno čistiti, to najdete obširno razloženo v navodilu, ki ga dobite pri naši družbi za 10 v. Poleg tu navedenih vzrokov so še drugi; priporočili bi Vam da pustite mošt preiskati po veččaku, ki bi dognal pravi vzrok in Vam dal navodilo, kako da ga zboljšate.

Vprašanje 12. Ali je umestno pokladati pri sedanji draginji otrobov prasičem ovseno moko, kajti ovsu še imamo, toda pri nas ljudje trdijo, da je oves prasičem škodljiv? (J. L. v Ž.)

Odgovor: Otrobi so veliko slabši kot ovsena moka, imajo pa danes skoraj isto ceno kakor oves, čeprav so bolj prazni in manj vredni kakor poprej, ker imajo mlini predpisano, da morajo napraviti iz žita več moke nego v navadnih časih. Vrhutega otrobov kmalu sploh ne bo več dobiti. V takih razmerah odločno bolj kaže prasičem pokladati jako redilno ovseno moko. Da bi ovsena moka prasičem škodovala ni res; nasprotno: ovsena moka je izborno močno krmilo za odstavljene in rastoče pujske, za doječe svinje in sploh za prasčje. V Nemčiji in tudi že pri nas v nekterih krajih rede prasiče sploh le pri suhi krmii, obstoječi ponajveč iz zdrobljenega ječmena ali ovsu.

Vprašanje 13. Pri nas vzame slana skoraj redno strniščno ajdo; zato sem že tri leta poskusil s spomladno setvijo ajde. Spomladanska ajda je vedno prav lepo rasla, ves čas dobro kazala, ko smo jo pa poželi, je dala prav malo in še to drobnega zrna, dasi sem za setev odbral najboljše zrne ter ji gnojil tudi z umetnimi gnojili. Na kako pripravljeno zemljo in kdaj spomladi naj sejem ajdo, da bo dala primeren pridelek? (F. B. v B.)

Odgovor: Da pri Vas spomladanska ajda redno slabo obrodi, vzrok temu ni neprimeren čas setve ali napačna priprava njive, ampak bržkone Vaše podnebne razmere. Da ajda obrodi, zato je treba v prvi vrsti ugodnega vremena. Močni vetrovi zelo ovirajo oplojevanje ajdovega cveta, ki se vsled svoje sestave sploh težavno osemeni. Ajda potrebuje precej po setvi suhega in gorkega nato ves čas skoraj prav do cveta vlažnega, za cvet in zorenje pa zopet suhega in mirnega vremena. Če pri Vas ob času ajdnega cvetja in zorenja ni ugodnega vremena, se ne morete nikdar nadejati dobre letine.

Vprašanje 14. Pri nas se je še ohranila ovčjereja, ki je bila svojčas zelo razvita, nekoliko bolj oživila se je pa šele zadnja leta. Letos so izvedeli za našo ovčjerejo prekupčevalci z volno. Ti so volno v pričetku zime od nevednih kmetovalcev zelo poceni kupovali. Ali bi kazalo ovčjerejo s pridom razširiti in kateri način uporabe in podelovanja volne bi bil najprimernejši? (I. M. v Č.)

Odgovor: Ovčjereja se tamkaj izplača, kjer so zanjo ugodne razmere. Cena reja in dober prodaj ovac in volne, napravijo ovčjerejo dobičkonosno. Ovce rediti samo ali večinoma v hlevu, se ne izplača, pa tudi živali pri tem slabo uspevajo. Iz tega sledi, da je ovčjereja le tamkaj umestna, kjer je dovolj pašnikov in kjer se ovce v volna lahko prodajajo. Dokler smo imeli še veliko skupnih pašnikov ter so se ovce primerno dobro prodajale in dokler je bilo mogoče domačo volno lahko in dobro prodajati, se je pri nas ovčjereja držala; ker so pa ti predpogoji izginili, je ovčjereja postala premalo dobičkonosna in kmetovalci so jo

opustili. Ni dvoma, da more biti še danes pri nas ovčereja povsod tam dobičkonosna, kjer vladajo take razmere. Na letošnjo ceno volne se pa ni ozirati, kajti vsled vojske je vsak uvoz volne nemogoč in zato ima letos domača ovčja volna silno visoko ceno, ki bo pa po vojni takoj zopet padla; domačo volno bo po vojni še prav težko spraviti v denar. Edini pravi način domačo volno izkoriščati je prodaj, kajti naši ljudje ne znajo več volne prestiti; doma spredena volna tudi nima nobene vrednosti, in je v današnjih razmerah neporabna, ker se more v rednih razmerah spraviti v denar le na stroj predena volna.

Vprašanje 15. Zakaj postane en dan staro mleko grenko in dobi pekoč okus, da ni užitno, dasi je sveže namolženo mleko dobro in užitno? (D. U. v P.)

Odgovor: V mleku se nahajajo razne glive, ki mleko kvarijo. Predvsem so v mleku koristne glive mlečne kisline, ki naredo sčasom mleko kisló, da se mleko zasiri. Te glive v mleku navadno prevladujejo in ne pripuste razvoja škodljivih gliv. Če je pa v mleku premalo gliv mlečne kisline in če druge, škodljive prevladujejo, pa pridejo škodljive glive do veljave. Med takimi škodljivimi glivami so tudi glive cepljivke, ki s svojim fermentom najprej beljakovine (sirnino) zakrknajo, potem pa jo z drugim fermentom zopet raztopé, t. j. one beljakovine razkrajajo ali peptonizirajo. Taka razkrojena beljakovina ima grenak in pekoč okus ter je lahko človeškemu zdravju zelo nevarna. Zato ne uživajte grenkega mleka! Glive cepljivke, ki napravijo mleko šele čez nekaj časa grenko, se ne dajo zamoriti z vročino; kuhanje mleka zato nič ne pomaga, nasprotno: vročina zamori glive mlečne kisline in potem se imenovane glive cepljivke še lažje razvijajo. Te razne glive cepljivke so take, ki žive na zraku in take, ki zraka ne preneso. Škodljive glive v mleku, ki delajo mleko grenko in zrak dobro prenašajo, pridejo v mleko s prahom krme, tiste pa, ki zraka ne preneso, pa pridejo v mleko iz vimena. Grenkoba mleka, ki jo povzroča glivičasta krma, odpravite s snago, z razkuževanjem in s pokladanjem dobre krme. Glive cepljivke v vimenu pa zatrete, če vime pred vsako molžo umijete z 2% gorko raztopino sode, če sesce izbrizgavate s 3% raztopino borove kisline in če skrbite za reden odtok gnojnice, razkužujete gnojnične jarke, n. pr. s 3% kreolinovo raztopino. Seveda so še drugi vzroki, ki lahko delajo mleko grenko, ki pa morejo priti vsi samiedsebe, ž njimi pa tudi grenkoba.

Kmetijske novice.

Trtne škropilnice. Trtne škropilnice, ki se izdelujejo iz bakra, bodo letos gotovo zelo drage, ker je baker (kufer) vsled omejenega uvoza in vsled velike uporabe v vojski že sedaj zelo drag. To nam kaže že močno zvišana cena modre galice. Zato je gotovo prav, da spravijo gospodarji že sedaj svoje stare trtne škropilnice v red. Kjer je škropilnica že toliko pokvarjena ali obrabljena, da jo domač klepar ne more več dobro popraviti, tam naj pošljejo škropilnice naravnost v tvornico, ki izdeluje dotične vrste škropilnic. Če gospodar ne ve naslova, naj vpraša trgovca, pri katerem je bil trtno škropilnico kupil. Škropilnice „Avstrija“, „Hidro-lina“ in „Automata“ izdeluje tvrdka Franc Nechvile na Dunaju V./I, Margarethenstrasse 98. Ta vzame tudi vse pri nji kupljene škropilnice v popravilo, ter jih zboljša po nizki ceni prav trpežno. Stare, že nerabne in za popravilo nesposobne škropilnice vzame tudi za ceno bakra in medij račun in dobavi primernemu doplačilu nove škropilnice. Prav bi bilo, da gospodarji posameznih občin pošljejo v popravilo v tvornico svoje škropilnice skupno, ker pride to ceneje. Na vsako škropilnico je seveda obesiti tablico iz

lesa ali iz trdega popirja (lepenke), na katero vsak napiše svoj naslov. Škropilnice je treba v popravilo poslati čimprej mogoče, kajti spomladi tvornica ne bo mogla dela zmagovati in bi ostale škropilnice nepopravljene. Najbolje je, da povprašajo dotičniki svojo tvrdko že naprej, v katerem času bo mogoče popravilo izvršiti.

B. Skalicky.

Kako važna so dušičnata umetna gnojila, ki jih naši kmetovalci veliko premalo poznamo, in to navzlic neprestanemu pouku, je razvidno iz naredbe avstrijskega skupnega ministrstva z dne 18. januarja t. l., ki določa, da sme kmetijsko ministrstvo dogovorno z drugimi ministri izdelevalcem dušičnatih umetnih gnojil zapovedati, da morajo to gnojilo tistim kmetovalcem oddati po tržni ceni, katere kmetijsko ministrstvo določi. Ta naredba velja tudi za trgovce z umetnimi gnojili in za njih zaloge dušičnatih umetnih gnojil.

Premije za pogozdovanje goličav. Kranjsko-pri-morsko gozdarsko društvo je podelilo za leto 1914 za uspešno pogozditev goličav kmečkega posestva sledeče priznalne diplome, oziroma nagrade. Priznalne diplome: Juriju Munihu, Podbrdo ob Bači in Matiji Perzu v Moosvaldu pri Kočevju. Nagrado 40 K Frančišku Šilcu v Gorenji vasi pri Ribnici in Frančišku Persiču na Trnovem pri gorici 30 K.

Družbene vesti.

* **P. n. gg. načelnike podružnic in sploh družbene ude opozarjamo, da znaša udnina za vsakega uda, izvemši za gg. učitelje, 4 K na leto.** Kdor ne plača vse letnine, nikakor ne more biti družbeni ud. Če kaka podružnica sklene, da za svoje ude ne vzame drevja, ali če kak ud ne mara za pristoječe mu sadno drevje, je vseeno od vsakega uda na vsak način izterjati 4 K letnine ter je potem 2 K poslati glavnemu odboru v Ljubljano in 2 K ostaneta podružnici.

* **Sadno drevje za l. 1915.** Za štiri brezplačna sadna drevesa se vsako leto zglašijo toliko podružnic in posameznih udov, da bo c. kr. kmetijski družbi prav težko ustreči vsem zahtevam iz svoje drevesnice, zato odločno izjavlja, da se bo oddajalo spomladi brezplačno drevje edinele tistim podružnicam, oziroma udom, ki bodo do 5. marca naročili sadna drevesa in do tedaj plačali tudi svojo udnino. Nikakor se pa ne more nobenemu udu dati večje število drevja proti plačilu.

* **Oddaja družbenega drevja udom spomladi l. 1915.** se bo vršila po določilih, ki so razglašeni v „Kmetovalcu“ med uradnimi vestmi. Pri onem sadnem drevju, ki ga posamezne podružnice dobe za svoje ude, in pri tistem sadnem drevju, ki ponj pridejo posamezni udje osebno v Ljubljano, ostane vse pri starem, dočim je družba prisiljena zaradi dragih delovnih sil in drage ovojne slame odslej zaračunati za vse druge pošiljke sadnega drevja stroške za ovoj in za vozni list.

* **Vsakega p. n. dosedanjega gosp. uda, oziroma naročnika, prosimo, da naj nam ostane zvest tudi v novem letu ter naj nam vsak pridobi vsaj enega novega uda. To gotovo ni težko v očigled mali letnini 4 kron. Te prošnje pa ne stavimo zaradi dobičkarije, saj vsak ud dobro ve, da družba nima od udov nič. Z ozirom na ugled je pa važno, da je družba močna. Glede na vsebino lista pa obetamo, da jo bomo, kakor doslej vsako leto, tudi v sedanjem letu zboljšali, bodisi glede količnosti kakor glede kakovosti.**

* Častita načelnikstva podružnic in gg. družbane ude prosimo, da naj nam kolikor mogoče kmalu pošljejo svojo udnino, drugače se zadržuje razpošiljanje „Kmetovalca“ za leto 1915.

* Vsako naročilo se pri sedanjih razmerah izvrši le proti predplačilu ali po povzetju; družba v tem oziru ne more delati izjeme, ker tudi dobavitelji napram družbi enako postopajo. Naročniki in tudi načelniki podružnic, ki naročijo kmetijske potrebščine za svoje podružnice, naj družbi denar obenem z naročilom vpošiljajo, ali pa naj privolijo, da se vrednost pošiljave povzame. Vse cene so razvidne iz »Družbenih vestí«. Najceneje izhajajo naročniki, če na podlagi nižje objavljenih cen sami izračunajo, koliko stanejo naročene potrebščine; njih vrednost naj družbi po poštni položnici naprej plačajo, kajti v tem slučaju si prihranijo dokajšnjo povzetno provizijo, ki jo železnica sicer zaračuni.

* Umetna gnojila ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat s 14 do 16% v vodi raztopne fosforove kisline po K 9—100 kg z vrečo vred. Pri naročilih na cele vagone se pošlje to gnojilo franco na vsako železniško postajo, in družba vrhutega dovoli pri vagonu 25 K popusta.

Kalijevo sol po K 13.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 7 K. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42% kalija in stane 13 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—14% kalija ter stane 6 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 5 K 90 h.

Kajnit po 6 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 11 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 12 K 100 kg.

Apneni dušik po 24—K 100 kg iz Ljubljane.

Amonijev sulfat po K 38—100 kg iz Ljubljane.

To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimni itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Raba amonijskega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spise: »Gnojenje vinogradov« v 5. in 6. številki in »Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ciljom na umetna dušičnata gnojila« v 6. številki lanskega »Kmetovalca«.

* Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedih hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg po 26 h. V manjših množinah pa po 28 h kg. Za manjše pošiljatev na zunanje se posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja.

Živinsko sol družba udom ne more več priskrbeti, ker je oddajanje na državnem kolodvoru začasno prekinjeno.

Ribja moka. Odslej bo imela c. kr. kmetijska družba v zalogi ribjo moko, ki je izborno močno krmilo za

prasiče. Družba jamči za njeno sestavo in zlasti za okoliščino, da zanesljivo nima v sebi preveč tolščobe. Opozarjamo prasičerejce na spis »Močno krmilo« ribja moka kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prasičev, ki je izšel v devetnajsti številki »Kmetovalca« iz l. 1913. in ki ga kot »Gospodarsko navodilo« prasičerejem in tudi perutninarjem na zahtevanje brezplačno pošljemo. Ribja moka vsebuje najmanj 50% beljakovin, 13% fosforovokislega apna in največ 3% tolščobe ter stane 40 vinarjev kg z vrečo vred. — Majhne platnene vrečice, ki vsebujejo po 5 kg, stanejo 2 kroni 20 vinarjev z vrečico in voznim listom vred, a brez poštne.

Tropine podzemeljskega oreha. Te tropine imajo zjamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 28 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pett pravi v svoji knjigi o krmilih: »Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim mčnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.« Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg.

Lanene tropine so družbi pošle.

Sezamove tropine. Družba je kupila večje množine najfineje zmlatih sezamovih tropin in jih oddaja po K 28—100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo v vrečah po 75 kg. — Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin, ker utegnejo oljarne pozneje ceno vsled večje porabe znatno povišati.

Vreče od tropin se morajo družbi vrniti in se zanje zaračuna začasno 1 K za komad.

(Nadaljevanje med inserati.)

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k obnemu zboru kmetijske podružnice v Dol. Logatcu dne 7. februarja t. l. ob treh popoldne v »Društvenem domu«.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnika.
2. Pregled računov.
3. Volitev odbora in načelnika.
4. Raznoterosti.

Opomnja: Če bi ob določeni uri ne bilo navzočih zadostno število udov, se bo pol ure pozneje zborovalo ob vsakem številu navzočih udov.

Kmetijska podružnica v Dol. Logatcu,
dne 19. januarja 1915.

Franč Maček, načelnik.

V a b i l o

k obnemu zboru kmetijske podružnice na Koprivniku v Bohinju dne 7. februarja t. l. ob treh popoldne.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnikstva in blagajnika.
2. Slučajnosti.

Opomnja: Če ob določeni uri ne bi bil zbor sklepčen, se skliče ¼ ure pozneje drugi, ki sklepa ob vsakem številu navzočih udov.

Fr. K. Steržaj, t. č. načelnik.